

Archeologové zkoumají pozůstatky koncentračního tábora ve Svatavě u Sokolova. Našli základy kuchyně

18.7.2024 - Andrea Čandová | Západočeská univerzita v Plzni

Ryze ženský koncentrační tábor Svatava (Zwodau) se v době nacistické okupace rozkládal na 18 tisících metrech čtverečních obehnaných ostnatým drátem. Uvnitř byly od roku 1943 vězněny Židovky a ženy zapojené do odboje z Československa, Francie, Jugoslávie, Maďarska, Nizozemí, Německa, Polska a Sovětského svazu, jejichž počet v závěrečné fázi existence tábora dosáhl 750. V nedaleké továrně Siemens Luftfahrgerätewerk (LGW) na výrobu leteckých přístrojů byly nucené k otrocké práci. Od konce roku 1944 se Svatava stala také průchozí stanicí pochodů z jiných táborů. Americká armáda Svatavu osvobodila 7. května 1945.

Na stejné místo se teď po necelých 80 letech vrátili archeologové z Fakulty filozofické ZČU. Přesnou polohu tábora v dnešním terénu se jim podařilo vymezit zejména díky fotografiím pořízeným průzkumnými letouny U.S. Air Force na konci druhé světové války. Fotky poskytla americká armáda a ty pak promítli do současného terénu. *„Víme, že v rozích tábora byly čtyři strážní věže a že sestával ze tří velkých dřevěných domů pro vězeňkyně, dále z objektu táborové ošetrovny, kuchyně, skladu paliva a vodní nádrže. Ve střední části byl umístěn takzvaný Appelplatz a nacházel se zde také podzemní protiletadlový kryt, který byl využíván i k trestání vězeňkyní,”* vysvětluje vedoucí výzkumu Pavel Vařeka z FF ZČU.

Jen asi 10 procent celkového území pobočného tábora bylo v roce 1958 vyhlášeno kulturní památkou, na níž je ve Svatavě umístěn památník. Zbylá plocha koncentračního tábora byla v poválečném období z velké části zastavěna. *„Geofyzikální výzkum nám v přípravné fázi odhalil dobře dochované podpovrchové pozůstatky táborové kuchyně, na které se náš archeologický výzkum zaměřuje. Chceme získat materiální doklady podmínek života v táboře a artefakty, které mohou poskytnout hmatatelné svědectví o vězeňkyních,”* doplnil Pavel Vařeka. Odkryv s ním provádějí studenti archeologie ze ZČU a Cambridge University.

Archeologický výzkum pro městys Svatava významnou událostí. *„Tábor byl brzy po válce celý spálen a drobná sbírka artefaktů, které se zachovaly, je celá v muzeu v Sokolově. Archeologický průzkum je jednou z mála příležitostí, jak se o něm a vězněných ženách dozvědět něco nového,”* řekla starostka městyse Eva Trísková. Svatava byla největším ženským pracovním táborem na území ČR. *„Společně s historiky a pamětí národa se od roku 2022 snažíme, aby zde vzniklo i pro další generace důstojné pietní místo připomínající osudy vězněných žen i válečné zločiny, na které by se nemělo zapomínat, obzvláště v dnešní době, kdy jsme možná měli pocít, že se nic takového už nemůže stát,”* dodává.

Výzkum je součástí česko-polského projektu „Biologická antropologie a krajinná archeologie nacistických represí: středo-východoevropská perspektiva“ podpořeného Grantovou agenturou České republiky a polským Narodowym centrem nauki. Projekt cílí na studium opomíjených hmotných dokladů nacistických represí, zejména pozůstatků méně známých pobočných koncentračních táborů, a to na příkladu západních Čech (pobočky KT Flossenbürg) a Slezska (pobočky KT Gross Rosen).

<https://info.zcu.cz/Archeologove-zkoumaji-pozustatky-koncentracniho-tabora-ve-Svatave-u-Sokolova--Nasli-zaklady-kuchyne/clanek.jsp?id=6861>